

## РОЗДІЛ 1. Підприємливість і підприємництво

### Урок 1. Підприємництво та мистецтво бачити можливості

**Активізуємо** досвід учнів — пригадуємо хто такі підприємці, які особливості їхньої праці, чому важливо бути підприємливим у житті та підприємстві. Важливо сказати: немає "народжених підприємців". Це навички, які розвиваються.

**Наголошуємо** на тому, що підприємництво — це не лише про гроші, а й відповідальність перед партнерами, працівниками та громадою, чесність, користь для інших. Підприємництво починається не з грошей, а з мислення і здатності помічати можливості там, де інші бачать труднощі. **Підкреслюємо**, що підприємець не чекає ідеальних умов, а створює умови сам.

**Підкреслюємо**, що підприємництво — це про користь: якщо комусь потрібне — ти вже на пів шляху. Помилка не варто боятися — це ресурс для розвитку. Ідея без дії — це хороша думка, а не бізнес. Дія з аналізом і відповідальністю — це гарна перспектива.

**Порівнюємо** підприємницьку діяльність з роботою за наймом і підприємництвом.

**Формуємо** уявлення про підприємливість як набір життєвих і професійних вмінь. **Навчаємо** бачити можливості та діяти.

**Основні поняття та змістові акценти:** бізнес, підприємець, підприємницька діяльність, підприємництво, підприємливість, фриланс, найманий працівник.

Тема розпочинається з повторення матеріалу минулого року, але вже більше розповідають учні — основою матеріалу є дослідницькі завдання, де треба продовжити діалог підлітків — проаналізувати висловлювання і якнайповніше розповісти про підприємців та їхню діяльність, уявити підприємницьку діяльність — вирішити чи доречна асоціація "підприємець — капітан корабля", розглянути мапу думок "Риси підприємливої людини" — навести аргументи, чому підприємливість важлива для кожного, розглянути приклади підприємницької діяльності. Але це повторення не буквальне, а спіральне:

на тил знайомого матеріалу підлітки вивчають нове — основні кроки в підприємстві, поняття “бізнес”, шлях від ідеї до успіху.

Ознайомлюючись у підручнику з історіями підлітків-підприємців запропонуйте приклади, які учні можуть знати:

- виготовлення браслетів / значків / сувенірів на шкільні благодійні ярмарки;
- продаж домашньої випічки, щоб зібрати кошти на благодійність;
- ведення шкільної сторінки в соцмережах та перехід у соцмедіа-послуги;
- догляд і вигул домашніх тварин у сусідів;
- фотографування на шкільних святах;
- тощо.

Обговорюємо наступні запитання:

- З чого ці ідеї почалися?
- Яку потребу вони задовольнили?
- Чи потребували великого стартового капіталу?
- Які вміння та навички були ключовими?

Запропонуйте учням переглянути відео “Підприємливість і підприємництво” (<https://svitdovkola.org/pfg9/1/media1>). Під час перегляду зверніть увагу:

- З чого почалася ідея? З проблеми, бажання чи випадку?
- Що допомогло героям не здатися, коли було складно?
- Хто або що стало підтримкою на їхньому шляху?
- Які риси характеру з відео ти хотів/хотіла б розвинути в собі?

Після перегляду — запропонуйте дати відповідь на запитання:

- Що саме надихнуло найбільше?
- Яку рису підприємливої людини ви побачили у героях відео?
- Як би ви пояснили фразу: “Підприємництво починається з бажання щось змінити”?

Проходячи тест “Наскільки я підприємлива людина?” в електронному додатку ([https://svitdovkola.org/files/pfg9/1/Test-1\\_Naskilky-ya-pidpriemlyva-liudyna.pdf](https://svitdovkola.org/files/pfg9/1/Test-1_Naskilky-ya-pidpriemlyva-liudyna.pdf)), обговоріть з учнями не результат, а що вони про себе дізналися. Запропонуйте

додати своє запитання до тесту — це допоможе формувати глибше розуміння підприємливості.

В кінці теми як підсумок-порівняння — новий матеріал, де чітко розмежується підприємництво і робота за наймом, завдання на розмірковування про те, чи волієш ти брати на себе ризики підприємницької діяльності.

Зверніть увагу учнів на підсумкове завдання, де за матеріалами частини "Підприємницька діяльність чи робота за наймом: як обрати свій шлях?" учням потрібно скласти таблицю, щоб зрозуміти переваги й недоліки різних професійних шляхів. Ви можете використати поданий зразок або ускладнити завдання і запропонувати учням самостійно скласти таблицю-порівняння.

Наприкінці розповідаємо про фриланс — це вже і не робота за наймом, але ще не підприємницька діяльність. Це нині популярна форма зайнятості в тому числі і серед молоді, тому варто окремо розглянути всі її переваги і недоліки.

Отже, тема поєднує ознайомлення з підприємницькою діяльністю з певною роботою з профорієнтації.

**Форми роботи** на уроках можуть бути такими:

- завдання "Портрет підприємця" — учні протягом вивчення параграфу створюють образ підприємця: які риси, вміння, навички, дії йому притаманні. **Орієнтовні критерії оцінювання:** ідентифікація діяльності — 0–4 бали, визначення рис та якостей підприємця — 0–3 бали, презентація і аргументація — 0–3 бали, командна взаємодія і виконання ролей — 0–2 бали;
- обговорення ситуацій — в місті немає кав'ярні — це проблема чи можливість? у школі немає зручного простору для відпочинку — це недолік чи старт ідеї? у когось добре виходить робити малюнки, фото, тістечка — це просто талант чи потенціал продукту?
- завдання "Підприємливість у моєму житті" — учні наводять приклади, коли діяли підприємливо: організували подію, вирішили проблему, запропонували ідею тощо.

- завдання "Бізнес чи не бізнес?" — учні отримують картки з прикладами діяльності (репетиторство, блог, волонтерство, продаж браслетів тощо), визначають, чи це підприємницька діяльність і чому.
- створення коміксу "Як я проявив підприємливість".